

Маріупольський
державний
університет

**ІННОВАЦІЇ
В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ:
ТЕОРІЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, ШЛЯХИ ЗАГРОВАДЖЕННЯ У
ПРАКТИКУ**

**Збірник матеріалів
III Всеукраїнської науково-практичної конференції**

Київ - 2024

Інновації в дошкільній освіті: теорія, перспективи, шляхи запровадження у практику: збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції, 28 березня 2024 року / за заг. ред. Ю.О.Демидова. Маріуполь: МДУ, 2024. 207 с.

Редакційна колегія:

Голова

– Микола ТРОФИМЕНКО, ректор МДУ, кандидат політичних наук, професор;

Заступник голови

– Олена БУЛАТОВА, перший проректор МДУ, доктор економічних наук, професор;

Члени оргкомітету:

– Юлія ДЕМИДОВА, завідувач кафедри дошкільної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент;

– Катерина КРУТІЙ, доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти;

– Ольга ФУНТИКОВА, доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти;

– Світлана МАКАРЕНКО, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти;

– Оксана ПОПОВСЬКА, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти;

– Вікторія ЯЙЛЕНКО, старший викладач кафедри дошкільної освіти;

– Ірина ДЕСНОВА, в. о. завідувача кафедри практичної психології, кандидат педагогічних наук, доцент;

– Оксана ГОЛЮК, завідувач кафедри педагогіки та освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

Рекомендовано до друку Вченою радою психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол № 10 від 28 березня 2024 року)

Статті публікуються в авторській редакції

© Колектив авторів, 2024

© Кафедра дошкільної освіти МДУ, 2024

нашого дослідження, вона, як правило, абсолютно неправильна за своєю концепцією (наприклад, діти копіюють улюбленого героя, не змінюючи зміст).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Крутій К. Виховний вплив дорослих на формування мовленнєво-мовної та лінгвістичної готовності дошкільників до навчання в школі: теоретичний аспект / Крутій К.Л., Зданевич Л.В. / Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка». 2019. 8/40. С. 13– 26. <https://doi.org/10.24919/2413-2039.8/40.164378>.
2. Крутій К. Л., Каплуновська О. М., Стеценко І. Б. Освітній напрям «Читання і письмо, або Мандрівка до Країни Слів». Освітній напрям «Читання і письмо, або Мандрівка до Країни Слів». Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД. 2020. 88 с.
3. Стежинки у Всесвіт : комплексна освітня програма для дітей раннього та передшкільного віку / автор. колектив ; наук. керівник К. Л. Крутій. Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2020. 244 с.
4. Haramija D. Književnost v predšolskem obdobju [Literature in preschool period]. V objemu besed, Razvijanje družinske pismenosti. 2017. Pp. 23–29.
5. Serafini F. Reading the visual: An introduction to teaching multimodal literacy. Amsterdam Avenue, New York, NY. Teachers College Press. 2014. 208 p.

Селізар У.Д.,

здобувачка 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти,
освітня програма «Дошкільна освіта. Інклюзія»,
Маріупольський державний університет, м. Київ

Науковий керівник:

Поповська О.А.

к. пед. наук, доцентка,

доцентка кафедри дошкільної освіти,

Маріупольський державний університет, м. Київ

УКРАЇНСЬКИЙ ФОЛЬКЛОР ЯК ЗАСІБ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність проблеми національно-патріотичного виховання підростаючого покоління українців зумовлена багатомісячною історією приниження національної гідності українського народу, винищення його самобутніх і неповторних рис. Протягом століть ці негативні явища закріплювалися в генетичній пам'яті народу. Тема виховання почуття патріотизму в дітей старшого дошкільного віку як рушійної сили, здатної об'єднати всіх представників суспільства в ім'я досягнення спільних загальнонаціональних та загальнодержавних цілей, надзвичайно актуальна нині.

В умовах сьогодення гостро постає питання формування національної самоідентичності та самосвідомості дітей, розуміння свого місця у світі та національних цінностей. У Програмі українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді головним принципом виголошено принцип

народності виховання, що наголошує на потребі у «формуванні національної свідомості, любові до рідної землі та свого народу» [4, с. 5]. Під час загостреної стадії війни в Україні, коли гинуть діти, коли дітей силоміць вивозять до країни агресорки й будь-якими методами придушують ідентичність це вже стає необхідністю.

Законодавчими документами визначено одне із головних завдань дошкільної освіти – формування в дітей національної свідомості, любові до сім'ї, українського народу, Батьківщини. Адже саме у цей період відбувається «формування культурно-ціннісних орієнтацій духовно-етичної основи особистості дитини, розвиток її емоцій, відчуттів, мислення, механізмів соціальної адаптації в суспільстві, починається процес національно-культурної самоідентифікації, усвідомлення себе в навколишньому світі» [3, с. 6].

Проблема національно-патріотичного виховання дітей всебічно досліджена у педагогічній теорії. Першочергового значення формуванню почуття патріотизму в дітей надавали корифеї вітчизняної педагогіки Г. Ващенко, І. Огієнко, С. Русова, Г. Сковорода, М. Стельмахович, В. Сухомлинський, К. Ушинський та ін. Розробки сучасних підходів та методів формування в старших дошкільників патріотичних почуттів та національної самосвідомості викладені в працях Л. Артемової, А. Богуш, Н. Гавриш, Л. Калуської, Н. Лисенко, Т. Поніманською та ін.

Українська система виховання – це «історично обумовлена і створена рідним народом система виховних впливів на особистість, родинних цінностей, ідей, поглядів, переконань, ідеалів, традицій, звичаїв, навчально-виховних осередків, закладів та інших форм соціального життя. Вона спрямована на організацію життєдіяльності підростаючих поколінь, виховання їх у природно історичному розвитку національної, матеріальної і духовної культури. Українська система виховання упродовж століть розвивається, ґрунтується на ідеях народної мудрості, національного світогляду, національної філософії та ідеології» [5, с. 61].

Старший дошкільний вік – це важливий період у розвитку особистісної сфери і саме у цей період відбувається закладання багатьох особистісних аспектів. Головне завдання національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку полягає у формуванні основ національної самосвідомості – «відчутті належності до певної нації, що виявляється в етнічному самовизначенні (приналежності до певної етнічної групи). Основою національної самосвідомості є національно-патріотичні почуття як комплекс емоцій, що фіксують суб'єктивне ставлення людей до своєї нації, її потреб і норм життя, а також до інших народів. Важливо, щоб сформовані у ранньому дитинстві національні-патріотичні почуття, елементи національної свідомості мали моральну спрямованість» [4, с. 6-10].

Важливим аспектом педагогічної роботи є формування у дітей відчуття належності до конкретної нації. У старшому дошкільному віці формується почуттєвий світ, психологічні засади для усвідомлення навколишнього та формування довільності психічних процесів, які допомагають змусити себе

запам'ятати те, що важко дається. І закарбувати у своїй пам'яті, що ти українець, свою мову та традиції вже не так важко.

Мистецтво як важливий засіб національно-патріотичного виховання особистості забезпечує повноту відчуття і глибокого усвідомлення дітьми культурної спадщини рідного народу. Софія Русова писала: «діти повинні стояти ближче до природи, ... тому необхідно широко використовувати у їхньому вихованні доробки народної творчості: пісні, словесні ігри, музикування на народних інструментах, інсценізації, забави тощо» [5, с. 84], адже виховання «має бути позначене українським мистецтвом та супроводжуватися позитивними емоціями; в моральному вихованні орієнтуватися на національні риси, зумовлені фізичним оточенням (географічним оточенням, кліматом, природою) та історією краю, українського народу; розвиток творчих здібностей дітей засобами національного матеріалу, найбільш поширеного в тій чи тій місцевості, використання творів українських письменників, усної народної творчості; прилучення дітей до народних національних свят, традицій, оберегів українського народу, до «національної етнографії» [5, с. 132]. Тому особливе значення слід надавати не лише вивченню та досконалому володінню рідною мовою, а й вивченню історії, літератури (у тому числі народній творчості), традиціям, формуванню почуттів патріотичного обов'язку, а також любові до рідного краю.

Фольклор – це усний творчий та духовний спадок, який формувався багато століть та має бути переданий нащадкам. Це «художнє відображення дійсності у словесно-музично-хореографічних і драматичних формах колективної народної творчості, у якій вкладено світоглядні, етичні й естетичні погляди народу, які нерозривно пов'язані з його життям і побутом» [1, с. 5]. Використання фольклору є дієвим способом у формуванні загальної самосвідомості та національно-патріотичного настрою. Саме він містить у собі історичні аспекти, літературу, мистецтво, дає дитині перші знання про оточуюче середовище, передає суспільні моральні цінності і культуру свого народу. Філософ, поет та педагог Григорій Сковорода наголошував на важливості виховної ролі усної народної творчості в житті суспільства. Він же виступав за створення вітчизняної універсальної освіти [2].

Український фольклор – невичерпне джерело виховання національної свідомості дитини. В скарбниці усної народної творчості казки й легенди, лічилки і загадки, прислів'я й приказки, колісанки, скоромовки, забавлянки тощо. Зміст цих фольклорних перлин відображає історію життя народу, його мову та народну мудрість. Перші уявлення про національну культуру та традиції свого народу діти набувають саме у процесі ознайомлення з фольклорними творами. Ці малі форми усної народної творчості приваблюють дітей яскравою ритмікою слів, барвистістю мови, застосовуються як у побуті, в родинному колі, так і в освітньому процесі. Скарби національного фольклору, доступні та привабливі засоби виховання національної свідомості дошкільників, містять в собі значний пізнавальний потенціал [1].

Отже, в основі системи національно-патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку закладено ідеї формування патріотизму, самосвідомості, національної ідентичності та утвердження національних цінностей за допомогою не лише новітніх технологій та практик, але й давніх, мудрих та багатовічних знань народу, які увібрав у себе український фольклор.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закувала зозуленька. Антологія української народної творчості: Пісні, прислів'я загадки, скоромовки / Упоряд. Н. С. Шумада. К. : Веселка, 1989. 606 с.
2. Про створення вітчизняної універсальної освіти за Г. С. Сковородою. URL : <https://dnppb.gov.ua/ua/informatsiyno-bibliohrafichni-resursy/vydatni-pedahohy/skovoroda-g-s/biohrafiya/>
3. Про Стратегію національно-патріотичного виховання URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#Text>
4. Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді / І. Бех, К. Чорна // Гірська школа Українських Карпат. 2015. - № 12-13. С. 26-37. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/gasuk_2015_12-13_25
5. Савченко Л.Л. Виховання патріотичних почуттів і національної самосвідомості у дітей та молоді: навч.-метод. посіб. / Л.Л. Савченко, Х.А. Шапаренко. Х.: ХГПА, 2016. 221 с.

Тонкова А.І.,

здобувачка 2 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
освітня програма «Дошкільна освіта»

Маріупольський державний університет, м. Київ

Науковий керівник:

Демидова Ю.М.,

к. пед. наук, доцентка,

завідувачка кафедри дошкільної освіти,

Маріупольський державний університет, м. Київ

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Розвиток творчої активності у дітей молодшого дошкільного віку є актуальною проблемою сучасної освіти. Творчість є однією з ключових складових успішного розвитку особистості, сприяє формуванню у дітей гнучкого мислення, креативності, самовираження та самореалізації. Враховуючи зміни в сучасному світі та вимоги суспільства до особистості, педагоги та батьки повинні приділяти особливу увагу створенню педагогічних умов, що сприяють розвитку дитячої креативності. У даному дослідженні розглядаються основні аспекти та педагогічні умови, що сприяють розвитку креативності у дітей дошкільного віку.

Креативність у дітей дошкільного віку - складне і багатогранне поняття, яке включає в себе різні аспекти їхньої діяльності та мислення. Це не тільки